

mag. Bernarda PODLIPNIK *

mag. Bernarda JURIČ **

UREDITEV CELOVITE OSKRBE PREBIVALSTVA S PITNO VODO IN VAROVANJA VODNIH VIROV POMURJA

1. UVOD

1.1 opis problematike

Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja se zaradi pomembnosti, zahtevnosti in kompleksnosti problematike uvršča med prioritete naloge v programu izvajanja nacionalnih projektov državne infrastrukture. Republika Slovenija se je odločila, da pristopi k rešitvi z novim neodvisnim regionalnim vodnim sistemom, s katerim bo dolgoročno oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov dolgoročno rešena.

Pomurje je naravna in gospodarsko zaokrožena pokrajina, zajema 19 občin Prekmurja (Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Kuzma, Lendava, Moravske Toplice, Murska Sobota, Odranci, Puconci, Rogaševci, Šalovci, Tišina, Turnišče in Velika Polana) in 8 občin Prlekije (Gornja Radgona, Apače, Radenci, Križevci, Ljutomer, Razkrižje, Sveti Jurij in Veržej). Na tem območju živi v 345 naseljih cca. 120.875 prebivalcev v 27 občinah s skupno površino 1.337 km², kar predstavlja 6,6 % celotnega slovenskega ozemlja.

Oskrba prebivalstva s kakovostno pitno vodo v Pomurju je precej pod doseženo ravni v slovenskem prostoru ter predstavlja zdravstveni in socialni problem. Problematika celovite oskrbe s pitno vodo in varovanja pomurskih vodnih virov sta povezana s:

- pomanjkanjem urejenih javnih vodovodnih sistemov v nekaterih pomurskih občinah (predvsem na območju Goriškega);
- zagotavljanjem zadostne količine pitne vode;
- zagotavljanjem zahtevane kakovosti vode iz nekaterih virov (predvsem povišani nitrati in pesticidi na Apaškem polju ter delu Prekmurskega polja; sporna mikrobiološka kakovost vode manjših in manj zavarovanih zajetij);
- neustrezno organizacijo upravljanja javnih vodovodnih sistemov (pomanjkanje strokovnega osebja in sredstev za zaposlovanje, oskrba s pitno vodo pa ne dosega ali vse teže dosega sodobne standarde).

Glede oskrbe s pitno vodo nastopajo na tem območju le štirje večji vodovodni sistemi (z več kot 5.000 priključenimi osebami). V Prekmurju sta to JVS Murska Sobota in JVS Lendava; v Prlekiji pa JVS Ljutomer in JVS Gornja Radgona – Radenci. Za Prekmurje kot tudi za Prlekijo je značilna množica manjših lokalnih vodovodnih sistemov in individualnih zajetij, kjer običajno obstaja pomanjkanje vode v sušnih mesecih, vodni viri so neustrezno zavarovani in tudi kontrola nad pitno vodo ni povsod v skladu z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Pitna voda je zdravstveno ustrezna, kadar:

- ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki lahko predstavlja nevarnost za zdravje ljudi;
- ne vsebuje snovi v koncentracijah, ki same ali skupaj z drugimi snovmi lahko predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi;

* mag. Bernarda PODLIPNIK, v.d. Generalna direktorica Direktorata za evropske zadeve in vodenje investicij, Ministrstvo za okolje in prostor, Dunajska 48, 1000 Ljubljana, **mag. Bernarda JURIČ, vodja zahtevnih projektov, Projekt d.d. Nova Gorica, Kidričeva ul.9/a, 5000 Nova Gorica in Fakulteta za gradbeništvo, Smetanova 17, 2000 Maribor, bernarda.juric@gov.si

- je skladna z zahtevami, določenimi v Pravilniku o pitni vodi.

Podzemna voda je v Sloveniji najpomembnejši vir pitne vode, saj se z njo preskrbuje več kot 90% prebivalcev.

Sedanji vodni viri v uporabi so sledeči:

- za območje Prekmurja: Krog s kapaciteto 100 l/s, Črnske meje 45 l/s, Fazanerija 25 l/s, Hraščice 20 l/s, Gaberje 45 l/s, Hodoš 7 l/s, Dolič 4 l/s, Prosenjakovci 4 l/s, Mlajtinci 4/s, Dolnji Lakoš 5 l/s, Turnišče 50 l/s, Vučja Gomila 3 l/s, Dobrovnik 15 l/s in Velika Polana s kapaciteto 5 l/s ter manjša vodna zajeta,
- za območje Prlekije: Segovci s kapaciteto 14 l/s, Podgrad 55 l/s, Lukavci 70l/s in Mota s kapaciteto 24 l/s ter manjša vodna zajetja.

Glede na to, da je bilo v okviru reševanja problematike zagotavljanja zadostnih količin vode za območje Pomurja v preteklosti izdelanih vrsta elaboratov, z upoštevanjem različnih konceptov in rešitev, se je Ministrstvo za okolje in prostor odločilo, da vsa razpoložljiva gradiva ponovno ovrednoti z vidika hidrološke, hidrotehnične izvedljivosti in z vidika okolja s poudarkom na varovanju vodnih virov ter z ekonomskega vidika.

Za dolgoročno plansko obdobje do leta 2030 je predvidena poraba 150 l/oseba/dan. Izračuni kažejo, da bo v letu 2030 potrebnih 700 l/s vode dnevno. Ta količina vode bi zadostovala tudi za 50-letno plansko obdobje ob normi porabe 120 l/osebo/dan, ob čemer se upošteva bolj gospodarno ravnanje s porabo vode in boljše obvladovanje izgub v vodovodnih sistemih.

2. Opis načrtovanih posegov

V postopku sprejemanja državnega lokacijskega načrta, v nadaljevanju DLN, se prouči najbolj optimalna varianta oz. rešitev dolgoročne oskrbe prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja. Rešitev je kombinacija, ki predvideva povečanje in dodatno zaščito že obstoječih vodnih virov: Podgrad, Segovci, Krog, Gaberje, Mota, Krajna, Lukavci in Dobrovnik ter vključitev novih ključnih zajetjih: Dokležovje in Vučja vas ter dodatnih vodnih virov: Hodoš in Velika Polana, ki sta po sedanjih podatkih kvalitetna. Prouči se tudi vodni vir Mala nedelja.

Dokončno je potrebno določiti porabo pitne vode za načrtovano obdobje na podlagi proučitve in verifikacije podatkov. Načrtovana poraba vode mora biti prikazana časovno – odvisno tako, da bo mogoče na tej osnovi načrtovati in etapno realizirati celotni vodovodni sistem.

Upoštewane morajo biti izgube vode v že obstoječih in v načrtovanem omrežju s časovno dinamiko predvidenega zmanjševanja izgub.

Na osnovi načrtovane porabe vode bo s načrtovanim projektom zagotovljeno:

- potrebna izdatnost, kakovost in varnost vodnih virov v količinskem in kakovostnem pogledu;
- optimalna zasnova vodovodnega sistema glede skupnih investicijskih in obratovalnih stroškov sistema, s posebnim poudarkom na fazni in etapni izgradnji sistema;
- vključitev načrtovanih vodnih virov v celoviti vodovodni sistem.

Globalni koncept razvoja oskrbe prebivalstva s pitno vodo za celotno Pomurje sloni na postopnem izključevanju vodnih virov, ki se nadomestijo s ključnimi večjimi vodnimi viri. Zasnuje se eden skupni, regijski vodovodni sistem za območje Prekmurja in Prlekije.

Glede na predvideno porabo pitne vode za oskrbo prebivalstva in ocenjenimi količinami vodnih virov je vode na območju Pomurja dovolj. V sistem celovite oskrbe prebivalstva s pitno vodo in varovanja vodnih virov Pomurja je potrebno vključiti nova zajetja, obstoječe vodne vire, ki ustrezajo po kakovosti, količini razširiti ter zgraditi tranzitne cevovode s spremljajočimi objekti (prečrpalnice, vodohrani, ...).

Pri zasnovi vodovodnega omrežja prevladuje dejstvo, da so tako ključna zajetja, kot tudi največje potrebe po vodi v širšem območju na obeh bregovih Mure. Zaledje Prekmurja (Goričko) in Prlekije potrebujeta urejeno vodovodno omrežje z objekti, ki se ne spreminja glede na izbrane lokacije vodnih virov.

3. AKTIVNOSTI PROJEKTA

Minister za okolje in prostor je dne 10. januarja 2006 dal pobudo za začetek postopka izdelave državnega lokacijskega načrta za ureditev celovite oskrbe prebivalstva s pitno vodo in varovanja vodnih virov v Pomurju. Pobuda je obrazložena in z gradivoma »Dolgoročna študija ureditve prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja – mapa I in mapa II«, ki jo je avgusta 2005 izdelal IEI Maribor, in "Končno recenzijsko poročilo" recenzenta mag. Bibiča z dne 26. avgusta 2005.

Pobuda je utemeljena v:

- **Odloku o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04),**
- **Uredbi o vrstah prostorskih ureditev državnega pomena (Uradni list RS, št. 54/03 in 68/05),**
- **Resoluciji o nacionalnem programu varstva okolja (Uradni list RS, št. 2/06).**

Dne 07.03.2006 je bila izvedena 1.prostorska konferenca, 14.04.2006 je bil sprejet Program priprave DLN (Uradni list RS, št. 40/06).

3.1 NAČRTOVANE FAZE PROJEKTA

Postopek priprave državnega lokacijskega načrta vodi Direktorat za državne prostorske akte na Ministrstvu za okolje in prostor.

Glavne faze projekta:

1) Pridobitev smernic za načrtovanje

V tej fazi je potrebno pridobiti smernice za načrtovanje, ki ga posredujejo nosilci urejanja prostora. Na osnovi analize smernic se izdelajo usmeritve za načrtovane prostorske ureditve.

2) Izdelava variantnih rešitev in študija variant ter izpeljava postopka celovite presoje vplivov na okolje - CPVO. V tej fazi se izdelajo variantne rešitve, ki so predmet obravnave v študiji variant. O variantni rešitvi, za katero se izdelata predlog lokacijskega načrta, odloči Vlada RS na predlog ministra MOP.

3) Izdelava strokovnih podlag in predloga državnega lokacijskega načrta

V tej fazi je potrebno izdelati vse strokovne podlage in pripraviti predlog DLN, ki gre v javno razgrnitev.

4) Javna razgrnitev in javne obravnave

Predlog DLN je javno razgrnjen v vseh občinah, v katere rešitve posegajo. Po končani javni razgrnitvi se pripravijo usklajeni predlog stališč in pripomb k predlogu DLN.

5) Izdelava dopolnjenega predloga državnega lokacijskega načrta.

6) Sprejem državnega lokacijskega načrta.

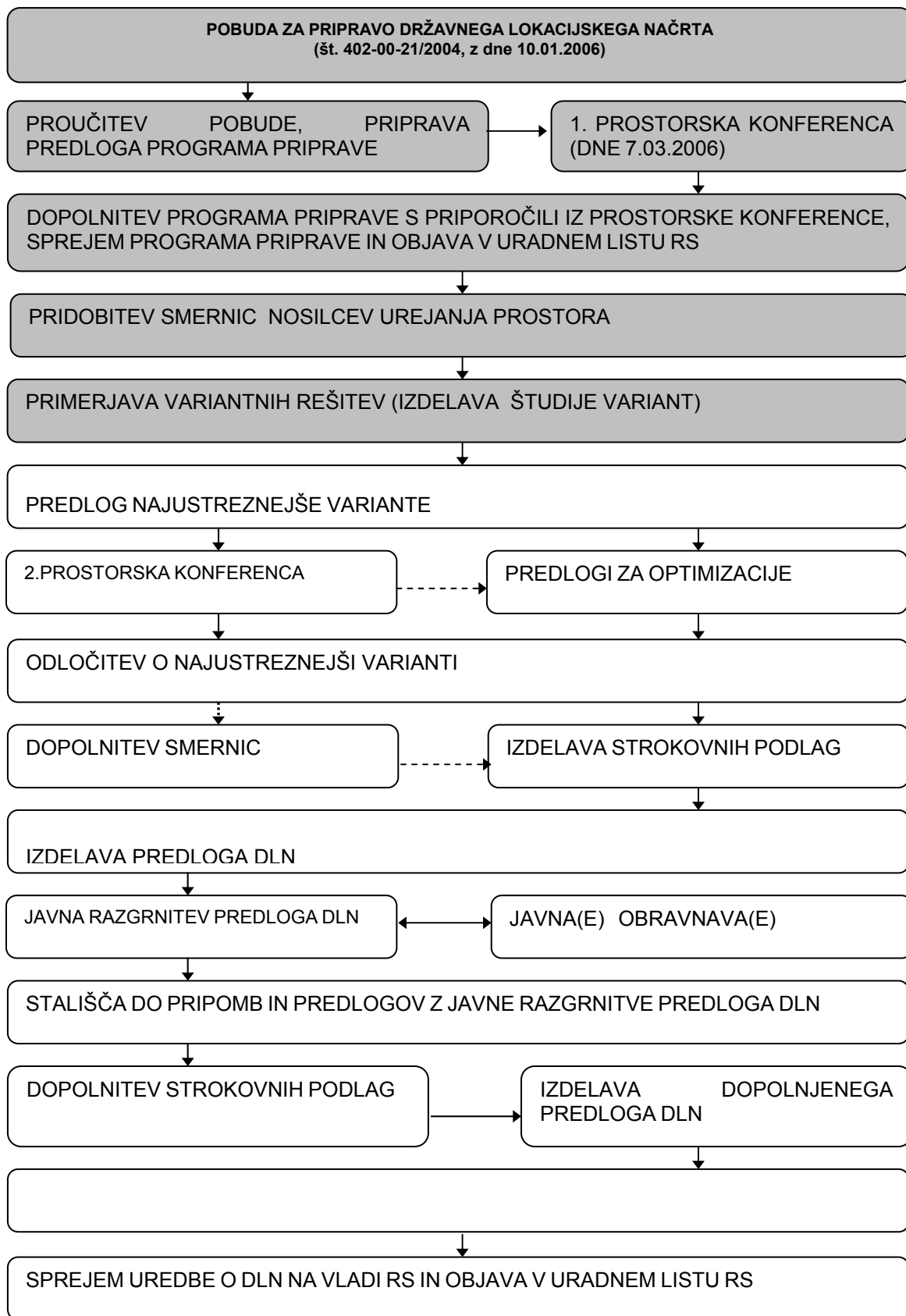
7) Projektna dokumentacija

Po sprejetju Uredbe o DLN, sledi priprava projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja (PGD), dokumentacije za izvedbo javnega razpisa (PZR) za izbiro izvajalca in projektne dokumentacije za izvedbo (PZI).

8) Pridobitev dokazil o razpolaganju z zemljišči

Ureditev oz. pridobitev ustreznih dokazil o razpolaganju z zemljišči, iz katerih izhaja, da ima investitor na določeni nepremičnini lastninsko ali kakšno drugo stvarno oziroma obligacijsko pravico, ki mu omogoča gradnjo oziroma izvajanje del na takšni nepremičnini.

Izvajanja aktivnosti projekta sledi terminskemu planu sprejemanja DLN in je shematsko prikazano na sliki 2.

Slika 2: Shematski prikaz poteka aktivnosti v okviru DLN

3.2 FINANCIRANJE

V skladu z nacionalnimi okoljskimi prednostnimi nalogami in merili upravičenosti do sredstev kohezijskega sklada se je izkazalo, da so za obdobje 2004-2006 upravičene za sofinanciranje le tiste investicije, ki izvajajo finančno zahtevne evropske direktive. Na okoljskem področju sta to področji ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami. Zato Referenčni okvir za kohezijski sklad za področje okolja za obdobje 2004-2006 določa "prvo prednostno listo" projektov s področja:

- oskrbe prebivalstva s pitno vodo - predlagan 1 prednostni projekt v skupni vrednosti 10 mio EUR.
- odvajanja in čiščenja odpadnih voda - predlagani 4 prednostni projekti v skupni vrednosti 102 EUR
- ravnanja z odpadki - predlagana 2 prednostna projekta v skupni vrednosti 30 mio EUR

in "drugo prednostno listo" s področja:

a) odvodnje in čiščenje komunalnih odpadnih voda

b) varovanja vodnih virov in oskrbe s pitno vodo

- Oskrba prebivalstva s pitno vodo slovenske Istre in zalednega kraškega območja (Izola, Koper, Piran, Ilirska Bistrica, Sežana)
- Celovito varovanje vodnih virov in oskrba prebivalstva s pitno vodo Pomurja

c) ravnanja s komunalnimi odpadki.

V sklopu Enotnega programskega dokumenta (EPD) Slovenije je projekt uvrščen med izvajanje investicijsko zahtevnih Direktiv EU in odločeno je bilo, da se bo za izvedbo projekta Slovenija potegovala za sredstva EU.

3.3 PROJEKTNI SVET

Minister je marca 2005 imenoval strokovni svet za spremljanje investicijskega Projekta o izgradnji in obratovanju ter skupnem upravljanju regionalnega sistema oskrbe prebivalstva s pitno vodo Pomurja.

4. ZAKLJUČEK

Predmet državnega lokacijskega načrta za ureditev celovite oskrbe prebivalstva s pitno vodo in varovanja vodnih virov Pomurja, kot tudi v nadaljevanju izgradnja celovitega vodovodnega sistema je rešitev za celovito, dolgoročno oskrbo prebivalstva s pitno vodo in varovanje pomurskih vodnih virov. V količinskem, kakovostnem in varnostnem pogledu je najprimernejša obmurska podzemna voda s preučitvijo možnosti aktivne zaščite podtalnice. Cilj varne in dolgoročne oskrbe prebivalstva s pitno vodo in varovanja vodnih virov v Pomurju je nasloniti se na manjše število zajetij in zagotoviti nov ključni vodni vir, ki bo steber vodne oskrbe, ter vključiti vodne vire, ki bodo zagotavljali ugodne hidravlične razmere v vodovodnih sistemih.